

ปัญหาของการได้สัญชาติไทยภายหลังการเกิด: กรณีศึกษาชาวเวียดนามอพยพ
ชั้นบุตรและชั้นหลาน

The Issue of Acquiring Thai Nationality after Birth in Thailand: A Case
Study of Children and Grandchildren of Vietnamese Immigrants

อัษฎา วสนา¹

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้วิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหาของการได้สัญชาติไทยที่ได้มาโดยการเกิดของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทย แต่ภายหลังถูกเพิกถอนสัญชาติไทยโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 และกลับมาได้สัญชาติไทยอีกครั้งหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติที่ผ่านการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ซึ่งถือว่า แม้จะเป็นพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์แล้วก็ตาม แต่ก็เป็นการได้รับสัญชาติไทยโดยการให้ภายหลัง มิใช่การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน ส่งผลให้สูญเสียสิทธิบางประการที่ทางราชการไทยได้สงวนไว้สำหรับผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเท่านั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และชี้ให้เห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้วินิจฉัยแล้วว่า ชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทย จะต้องได้รับสิทธิของการถือสัญชาติไทยโดยการเกิด

Abstract

This article addresses the problems and solutions to the issue of the revocation of Thai nationality among the second- and third-generation Vietnamese who were born in Thailand. Their Thai nationality was revoked by the Declaration of the Revolutionary Council Number 337. They regained their Thai nationality again through an amendment of law. Since technically their nationality was nationalized, not by birth, they lost some

¹ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

of the rights and privileges that they once had as persons who were born in Thailand. To address and resolve this issue, the author conducted a documentary research and found that the Office of State of Thailand had ruled that since these Vietnamese were born in Thailand, their nationality would be Thai by de facto, thus their rights and privileges remained the same as people who were born in Thailand.

คำสำคัญ : สัญชาติ, การเพิกถอนสัญชาติ, การให้สัญชาติ, ชาวเวียดนามอพยพ, การตีความกฎหมาย

Keywords: Nationality, Revocation of citizenship, Granting nationality, Vietnamese immigrants, Legal interpretations.

บทนำ

บุคคลทุกคนที่เกิดมาควรมีสัญชาติ เพราะสัญชาติจะเป็นสิ่งที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับรัฐที่ให้สัญชาติ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ที่ได้ระบุว่า สิทธิในเรื่องสัญชาติเป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยทั่วไป บุคคลมีสิทธิในการถือสัญชาติ การถอนสัญชาติโดยพลการหรือการปฏิเสธสิทธิที่จะเปลี่ยนสัญชาติของบุคคลใดนั้นจะกระทำมิได้ (สมพงษ์ ชูมาก, 2548) นอกจากนี้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ยังได้รับรองสิทธิในการมีสัญชาติของเด็กไว้ว่า “เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ” (นพนิติ สุริยะ, 2537) จึงกล่าวได้ว่าเมื่อคนเราเกิดมามีสภาพบุคคลแล้วก็ย่อมสิทธิจะได้รับสัญชาติจากรัฐ เนื่องจากสิทธิในสัญชาติถือเป็นสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่รัฐภาคีจะต้องให้การรับรองและคุ้มครอง ดังนั้นการปฏิเสธไม่ให้สัญชาติแก่บุคคลเท่ากับเป็นการปฏิเสธสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์นั่นเอง

การให้สัญชาตินั้นถือเป็นอำนาจอำเภोजโดยแท้ของรัฐ ดังนั้นรัฐจึงมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับหลักการได้มาหรือเสียไปซึ่งสัญชาติ โดยรัฐอื่นจะเข้าไปเกี่ยวข้องหรือแทรกแซงไม่ได้ ถือว่าเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ หลักกฎหมายนี้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรของ Convention on Certain Questions relating to the conflict of Nationality Laws 1930 ซึ่งระบุว่ารัฐจะเป็นผู้กำหนดว่าบุคคลใดเป็นคนของชาติตนโดยออกเป็นกฎหมายภายในซึ่งรัฐอื่น

ต้องยอมรับเท่าที่ไม่ขัดกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ (ชุมพร ปัจจุสานนท์, 2546) สำหรับการได้สัญชาติของบุคคลตามทฤษฎีกฎหมายระหว่างประเทศนั้น สามารถแบ่งหลักเกณฑ์การได้สัญชาติออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีแรกเป็นการได้สัญชาติโดยการเกิด ซึ่งประกอบด้วยหลักการสืบสายโลหิต หรือสิทธิโดยสายโลหิต (Jus Sanguinis) และหลักดินแดน หรือสิทธิโดยแผ่นดิน (Jus Soli) และกรณีที่สองเป็นการได้สัญชาติภายหลังการเกิด ซึ่งประกอบด้วย การได้สัญชาติโดยการสมรส การได้สัญชาติโดยการแปลงชาติ (Naturalization) และการได้สัญชาติโดยคำสั่งของฝ่ายบริหาร (พันทิพย์ กาญจนะและจิตรา สายสุนทร, 2544) ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามหลักการได้มาซึ่งสัญชาติตามหลักการดังกล่าวแล้ว จะพบว่าชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและหลานที่เกิดในประเทศไทยนั้น โดยหลักแล้วสามารถได้สัญชาติไทยได้ในสองกรณี ได้แก่ การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน (Jus Soli) และการได้สัญชาติไทยภายหลังการเกิดไม่ว่าจะเป็นโดยการสมรส โดยการแปลงชาติ หรือโดยคำสั่งของฝ่ายบริหาร

เมื่อพิจารณาเฉพาะหลักการได้สัญชาติโดยการเกิดตามหลักดินแดน (Jus Soli) อันเป็นการได้สัญชาติไทยของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทยโดยมีบิดามารดาเป็นชาวเวียดนามอพยพ ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติของบิดามารดา ซึ่งการได้สัญชาติไทยโดยการเกิดนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเหล่านั้นมีสถานะความเป็นพลเมืองไทยตั้งแต่กำเนิด ซึ่งไม่ได้มีความแตกต่างไปจากพลเมืองคนอื่นๆที่เกิดในประเทศไทยเลย คงมีแต่เฉพาะความแตกต่างด้านเผ่าพันธุ์และวัฒนธรรมอันถือเป็นความหลากหลายทางเชื้อชาติที่เป็นวิถีปกติของสังคมรัฐ แต่ทว่าหลักการได้สัญชาติโดยการเกิดตามหลักดินแดน (Jus Soli) ของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทย ก็ได้ถูกทำลายลงโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศของความหวาดกลัวในลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ครอบงำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวมีความมุ่งหมายที่จะป้องกันมิให้บุตรของคนจากประเทศที่ตกอยู่ในการครอบงำของลัทธิดังกล่าวได้มาซึ่งสัญชาติไทย (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2549) อันมีผลทำให้ชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทยที่ควรจะได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน (Jus Soli) ทั้งหมดทุกคน ต้องถูกถอนสัญชาติไทย กลายเป็นชาวเวียดนามอพยพหรือคนต่างด้าวไปโดยปริยาย ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวได้นำมาซึ่งความสูญเสียสิทธิครั้งประวัติศาสตร์ของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดในขณะนั้นอย่างยิ่ง และถึงแม้ว่าในเวลาต่อมาเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองและนโยบายของผู้บริหารประเทศเปลี่ยนไป จนนำมาสู่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ อันเป็นผลให้ชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทยสามารถที่จะยื่นขอสัญชาติไทยได้ และมีการให้สัญชาติไทยเป็นการเฉพาะและเป็นการทั่วไปอันเป็นการให้สัญชาติภายหลังการเกิดแล้วก็ตาม แต่ก็มิอาจที่จะมาแทนที่สิทธิ

ในการได้สัญชาติโดยการเกิดได้ และนำมาสู่การเสียไปซึ่งสิทธิบางประการที่ทางราชการไทยได้สงวนไว้สำหรับผู้ที่มิใช่สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยเฉพาะ อาทิเช่น สิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น สิทธิในการสมัครเข้ารับราชการ ตำรวจ ทหาร เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไขเท่าที่ควร และนำมาสู่การต่อสู้ทางกฎหมายและการฟ้องคดีทางศาลเพื่อให้ได้สิทธิในสัญชาติโดยการเกิดกลับคืนมา แต่ก็ยังไม่เป็นผลสำเร็จ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ

1. ศึกษาถึงสถานะทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิในสัญชาติของชาวเวียดนามอพยพชั้นบิดามารดาชั้นบุตร และชั้นหลาน ซึ่งสถานะทางกฎหมายของเวียดนามอพยพในแต่ละชั้นจะมีความแตกต่างกัน เนื่องจากตกอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของไทยที่มีการปรับปรุงแก้ไขและมีการบังคับใช้ในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยในการศึกษาในแต่ละกรณีจะขอนำเสนอทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย
2. ศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเสียสิทธิของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตร และชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทย

ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้เข้าใจถึงสถานะทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิในสัญชาติของชาวเวียดนามอพยพในชั้นบิดามารดาชั้นบุตร และ ชั้นหลาน เราจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ถึง กฎหมายว่าด้วยสิทธิในสัญชาติของชาวเวียดนามอพยพรุ่นบิดามารดา ผลการวิเคราะห์ทำให้เราทราบว่า โดยทั่วไปในอดีตที่ผ่านมา เราเรียกชาวเวียดนามอพยพรุ่นบิดามารดาว่า “ญวนอพยพ” ซึ่งหมายถึง คนเวียดนามที่หลบหนีการปราบปรามของฝรั่งเศส ในช่วงปี พ.ศ. 2488 ถึง พ.ศ. 2489 ซึ่งมีได้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยหลบหนีจากเวียดนามและลาวเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตามแนวชายแดน 13 จังหวัด ได้แก่ นครพนม มุกดาหาร หนองคาย อุบลราชธานี อุดรธานี ยโสธร สกลนคร อำนาจเจริญ หนองบัวลำภู สระแก้ว ปราจีนบุรี สุราษฎร์ธานี และพัทลุง ซึ่งในช่วงดังกล่าวนี้กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ทุกจังหวัดชายแดนที่ติดกับลาวหรือกัมพูชาที่มีชาวเวียดนามอพยพเข้ามาในเขตพื้นที่จังหวัดของตน ให้อำนวยความสะดวกต่อชาวเวียดนามเหล่านั้น โดยกระทรวงมหาดไทยภายใต้รัฐบาล ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช ในขณะนั้นได้มีคำสั่งลงวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2488 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่อยู่ติดชายแดนด้านอินโดจีน 5 จังหวัดว่า ถ้าชาวอพยพเวียดนาม ลาว เขมร หนีจากการ

ทหารของฝรั่งเศสเข้ามายังประเทศไทย ก็ให้อนุญาตเข้ามาโดยสะดวกและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือออกหนังสือต่างด้าว ซึ่งหลังจากที่ชาวเวียดนามได้อพยพเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยแล้ว ก็ได้ขอพึ่งร่มพระบรมโพธิสมภารอยู่อาศัยในประเทศไทยเรื่อยมา และนำมาสู่การออกนโยบายต่อชาวเวียดนามอพยพขึ้นบิดามารดาตลอด ซึ่งนโยบายดังกล่าวก็มีความเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของผู้บริหารประเทศในแต่ละยุคแต่ละสมัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ดังที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้นแล้วว่า สถานะทางกฎหมายของชาวเวียดนามอพยพรุ่นบิดามารดาที่ไม่ได้เกิดในราชอาณาจักรไทยนั้น โดยหลักสากลแล้วย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทยเนื่องจากเหตุผลสองประการ ได้แก่ การไม่ได้เกิดในราชอาณาจักรตามหลักดินแดน หรือการไม่ได้รับสัญชาติไทยในภายหลัง ยกเว้นการแปลงสัญชาติ ซึ่งเมื่อไม่ได้รับสัญชาติไทยตามหลักดังกล่าว ย่อมส่งผลให้ชาวเวียดนามอพยพขึ้นบิดามารดานั้น มีสถานะทางกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของผู้บริหารประเทศในแต่ละยุคสมัย โดยในยุคแรกของการอพยพเข้ามาในราชอาณาจักร นโยบายจะเป็นไปในลักษณะของการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกต่อชาวเวียดนามที่หลบหนีภัยคุกคามจากต่างชาติ แต่ต่อมาเมื่อนโยบายของผู้บริหารประเทศเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะเข้มงวดต่อชาวเวียดนามมากขึ้น เนื่องจากปัญหาภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ จนถึงขนาดที่มองว่าชาวเวียดนามอพยพอาจเป็นภัยคุกคามต่อชาติได้ จนกระทั่งได้มีการออกกฎหมายที่เข้มงวดในลักษณะเป็นการบีบบังคับชาวเวียดนามอพยพ จนในที่สุดได้นำมาสู่การออกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ในปี พ.ศ. 2515 ทำให้ชาวเวียดนามอพยพขึ้นบิดามารดา มีสถานภาพทางกฎหมายเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยมิได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งหมายถึงการเป็นคนหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ดังนั้นคนญวนอพยพจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับของ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ด้วย ต่อมารัฐบาลโดยกระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทย ฉบับลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2527 อนุญาตให้คนญวนอพยพพักอาศัยอยู่ได้เป็นการชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับประเทศเวียดนามภายในเขตอำนาจท้องที่จังหวัดต่าง ๆ รวม 10 จังหวัด คือ หนองคาย อุดรธานี สกลนคร นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี ยโสธร ปราจีนบุรี สุราษฎร์ธานี และพัทลุง ต่อมาเมื่อสถานการณ์สงครามเย็นสิ้นสุดลงจนเข้าสู่ภาวะปกติ และชาวเวียดนามอพยพขออยู่อาศัยในราชอาณาจักรไทยต่อไป คณะรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.

2522 ได้มีมติเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2540 กำหนดสถานะให้ชาวเวียดนามอพยพชั้นปีดามารดาที่ไม่ได้เกิดในราชอาณาจักรไทยให้เป็นผู้ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นจึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ชาวเวียดนามอพยพชั้นปีดามารดาที่อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยระหว่าง พ.ศ. 2488 ถึง พ.ศ. 2489 นั้นมีสถานะทางกฎหมายเป็นผู้ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และถือว่ายังมีสัญชาติเวียดนาม

เมื่อพิจารณาถึงสถานะทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิในสัญชาติของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ซึ่งหมายถึงบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยมีบิดาและมารดาเป็นชาวเวียดนามอพยพที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2488 ถึง พ.ศ. 2489 ดังกล่าวมาแล้วในข้างต้น ซึ่งตามปกติแล้วบุคคลผู้เกิดในดินแดนของประเทศใด ก็จะได้สัญชาติของประเทศที่ตนเกิดนั้น อันเป็นการได้สัญชาติโดยการเกิดตามหลักดินแดน (Jus Soli) โดยในตอนแรกชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทยนั้นจะได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิดด้วยกับทุกคน ในฐานะที่เป็นบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ตาม มาตรา 7 (3) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ดังนั้นคนเวียดนามอพยพชั้นบุตร เดิมทีจึงมีสถานภาพทางกฎหมายเป็นคนสัญชาติไทยเช่นเดียวกับคนที่เกิดในราชอาณาจักรไทยทุกประการ แต่ต่อมาเมื่อนโยบายของผู้นำประเทศในขณะนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่เข้มงวด จนในที่สุดชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรที่มีสถานะทางกฎหมายเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนทุกคน ก็ถูกถอนสัญชาติไทยโดยผลของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 โดยให้ถอนสัญชาติไทยของบรรดาบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย และในขณะที่เกิดบิดาหรือมารดานั้นเป็น 1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัย อยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการพิเศษเฉพาะราย หรือ 2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ 3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทย โดยมีได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและกรณีบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทย เมื่อประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้บังคับแล้ว ย่อมไม่ได้สัญชาติไทย

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคนเวียดนามอพยพลำดับชั้นบุตรในเรื่องสิทธิในสัญชาติ ในประการดังต่อไปนี้

ประการแรก คนเวียดนามอพยพลำดับชั้นบุตรที่เกิดก่อน 14 ธันวาคม 2515 อันเป็นวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติครั้งที่ 337 มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย ซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการเกิดในราชอาณาจักรไทยตามมาตรา 7 (3) แห่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ต้องถูกเพิกถอนสัญชาติไทย กลายเป็นบุคคลต่างด้าวที่ไม่มีสัญชาติไทยอีกต่อไป และมีสัญชาติเวียดนาม เช่นเดียวกับคนเวียดนามอพยพลำดับชั้นบิดา มารดา

ประการที่สอง คนเวียดนามอพยพลำดับชั้นบุตรที่เกิดตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2515 เป็นต้นไป ย่อมไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดในราชอาณาจักรไทย แต่มีสถานะทางกฎหมายเป็นคนต่างด้าว เพราะเป็นบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยเช่นเดียวกัน และมีสัญชาติเวียดนาม เช่นเดียวกับคนเวียดนามอพยพลำดับชั้นบิดามารดา

ดังนั้น บรรดาคนเวียดนามอพยพชั้นบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ในตอนแรกที่มีการออกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 นั้นไม่ว่าจะเกิดก่อนหรือหลัง 14 ธันวาคม 2515 จึงมีสถานะทางกฎหมายเป็นคนต่างด้าวและอยู่ในราชอาณาจักรไทยต่อมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ต่อมาในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้ประกาศยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 และมาตรา 11 แห่งกฎหมายฉบับเดียวกันนี้ได้กำหนดให้ถือว่า บุคคลที่เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่กฎหมายฉบับใหม่นี้มีผลตกเป็น “ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” ดังนั้น โดยผลของกฎหมายนี้ ชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรซึ่งเสียสัญชาติไทยโดยผลของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ย่อมตกอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ซึ่งผลทางกฎหมายที่มีต่อชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรที่เกิดในประเทศไทย ภายหลังจาก มาตรา 11 แห่ง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มีผลใช้บังคับ พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ความในวรรคแรก ของมาตรา 11 กำหนดว่า “บทบัญญัติมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้มีผลใช้บังคับกับผู้เกิดก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งรัฐมนตรีมีคำสั่งอันมีผลให้ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ” ดังนั้น บรรดาชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรที่เกิดในประเทศไทยและถูกถอนสัญชาติตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 อันเป็นบุคคลที่เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวใช้บังคับ จึงได้รับผลเช่นเดียวกับบุคคลที่เกิดในประเทศไทยตั้งแต่วันที่มาตรานี้มีผลด้วย

มาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 บัญญัติว่า “ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทยถ้าในขณะที่เกิดบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดาหรือมารดาของผู้นั้นเป็น

- (1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย
- (2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ
- (3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ในกรณีที่เห็นสมควร รัฐมนตรีจะพิจารณาและสั่งเฉพาะรายให้บุคคลตามวรรคหนึ่งได้สัญชาติไทยก็ได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดให้ถือว่า ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทยตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่จะมีการสั่งเป็นอย่างอื่นตามกฎหมายว่าด้วย การนั้น”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บรรดาชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรที่เกิดในประเทศไทยและถูกถอนสัญชาติตามประกาศคณะปฏิวัติ และที่เกิดภายหลังจากประกาศคณะปฏิวัติใช้บังคับ อันมีฐานะเป็นคนต่างด้าว ล้วนตกอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่ง ทั้งสิ้นกล่าวคือ (1) เกิดในประเทศไทย (2) บิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว และ (3) ในขณะที่เกิด บิดาหรือมารดานั้นเป็นบุคคลตามกรณี (1) (2) หรือ (3) ดังนั้น ผลทางกฎหมายที่ชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทย ก็คือ “ย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทย” และมีสถานภาพทางกฎหมายเป็น “ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง” ทั้งนี้เว้นเสียแต่ว่าจะเป็นบุคคลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาและสั่งเฉพาะรายให้บุคคลดังกล่าวได้สัญชาติไทย บุคคลดังกล่าวก็จะมีสถานะเป็น “คนไทยโดยหลักดินแดนโดยผลของคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย” (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร และสาวตรี สุขศรี, 2542)

สำหรับการให้สัญชาติไทยของชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทยนั้น ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 เห็นชอบนโยบายการให้สัญชาติไทยเฉพาะชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตร บุตรลูกครึ่ง และหลาน และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2535 เห็นชอบหลักเกณฑ์การให้สัญชาติไทยแก่บุตรคนต่างด้าวตามมาตรา 7 ทวิ วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ดังนั้น เมื่อชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรที่เกิดในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นกรณีถูกถอนสัญชาติหรือกรณีที่ไม่ได้รับสัญชาติโดยผลของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 336 ก็สามารถที่จะร้องขออนุญาตถือสัญชาติไทยต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หากปรากฏว่ามีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งในปัจจุบันพบว่าชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรที่เกิดในประเทศไทยส่วนใหญ่ได้ทยอยขอสัญชาติไทยและได้รับสัญชาติไทยโดยการอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นที่ยอมรับแล้ว และรัฐบาลในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) ก็ได้มีนโยบายให้สัญชาติไทยแก่คนต่างด้าวเป็นการทั่วไปอีกด้วย

เมื่อพิจารณาถึงสถานะทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิในสัญชาติของชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทย

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่กรณีของ นักศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเธอมีสถานะเป็นชาวเวียดนามอพยพชั้นหลานที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน โดยปรากฏตามสูติบัตร ลงวันที่ 9 มกราคม 2535 แต่ต่อมาเธอได้ถูกเพิกถอนสัญชาติไทย ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 7 ทวิวรรคหนึ่ง ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ซึ่งใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2535 หลังจากเธอเกิดเพียงหนึ่งเดือนเศษ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมีผลย้อนหลังไปนับตั้งแต่เธอเกิด กล่าวคือพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ใช้บังคับหลังจากที่เธอเกิด ซึ่งทำให้เธอซึ่งเป็นบุคคลตาม (1) ถึง (3) ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ไม่ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดนที่ถูกยกเว้นโดยมาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่ง² ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อรัฐบาลมีนโยบายให้สัญชาติแก่ชาวเวียดนามอพยพ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้นได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 อนุมัติให้สัญชาติไทยแก่เธอ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2541 อันเป็นการให้สัญชาติไทยโดยการให้สัญชาติภายหลังการเกิด ซึ่งมีได้เป็นไปตามหลักดินแดนตามสิทธิแต่กำเนิดที่พึงมีตามกฎหมาย³และหลักสากล ทำเธอมีความกังวลใจเป็นอย่างยิ่งว่าอาจต้องสูญเสียไปซึ่งสิทธิบางประการตามกฎหมายที่บัญญัติให้สิทธิแต่เฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อาทิเช่น สิทธิทางการเมืองในการลงสมัครรับเลือกตั้ง สิทธิในการรับราชการตำรวจ ทหาร เป็นต้น

² พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 7 ทวิ บัญญัติว่า “ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทย ถ้าในขณะที่เกิดบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งไม่ได้มีการสมรสกับมารดา หรือมารดาของผู้นั้นเป็น

- (1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย
- (2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ
- (3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง...”

³ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

“มาตรา 7 บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

- (1) ผู้เกิดโดยบิดาหรือมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย
- (2) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ยกเว้นบุคคลตามมาตรา 7 ทวิวรรคหนึ่ง...”

จากปัญหาของชาวเวียดนามอพยพที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ชั้นที่มีปัญหามากที่สุดในปัจจุบัน ได้แก่ คนเวียดนามอพยพชั้นบุตร และชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทย ที่แต่เดิมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด และต่อมาถูกถอนสัญชาติโดยผลของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 และถึงแม้ต่อมาจะได้รับสัญชาติไทยโดยคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้ว แต่เป็นการได้สัญชาติไทยโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งก็คือ มาตรา 7 ทวิวรรคสอง ของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 อันเป็นการได้สัญชาติไทยภายหลังการเกิด และผลของการได้รับสัญชาติไทยภายหลังการเกิดยังได้ปรากฏชัดในบัตรประชาชนของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานทุกคน คือได้รับหมายเลขประจำตัวประชาชนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวเวียดนามอพยพที่ได้รับสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ คือหมายเลข 8-xxxx-88xxx-xx-x อันเป็นการตีตราตอกย้ำว่ามีได้เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด นั่นเอง ซึ่งส่งผลให้ชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่ได้รับสัญชาติไทยในลักษณะนี้อาจต้องสูญเสียไปซึ่งสิทธิบางประการที่กฎหมายไทยได้บัญญัติไว้ให้สิทธิแต่เฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเท่านั้น อาทิเช่น สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมัครเข้ารับราชการตำรวจ ทหาร เป็นต้น

ระเบียบและวิธีการวิจัย

จากข้อประเด็นปัญหาที่ประสบมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ในการวิจัยครั้งนี้จะกระทำโดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตีความตามกฎหมาย ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้นี้จะนำมาวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทยเสียสิทธิของตนในการถือสัญชาติไทยโดยการเกิด

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ได้จากการวิจัย

จากสภาพปัญหาทางกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ถึงแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งเกิดจากการตีความของถ้อยคำที่ว่า “เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด” ในบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับที่บัญญัติให้สิทธิเฉพาะบุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดให้เป็นคุณสมบัติประการแรกในการสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครเข้ารับราชการ อาทิเช่น พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545⁴ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457⁵พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547⁶ เป็นต้น ซึ่งมีปัญหามาโดยตลอดว่าคำว่า “เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด” นั้น หากหน่วยงานของรัฐตีความโดยเคร่งครัดแล้ว ย่อมหมายถึงผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดที่มีสถานะทางกฎหมายเป็นผู้มีสัญชาติไทยตั้งแต่เกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 เท่านั้น ซึ่งถ้าหากตีความในลักษณะดังกล่าวย่อมทำให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แล้วถูกถอนสัญชาติในเวลาต่อมา แล้วกลับมาได้สัญชาติไทยอีกครั้งตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ อันเป็นการได้สัญชาติไทยโดยการให้ จะต้องเสียสิทธิดังกล่าวเนื่องจากเป็นผู้ที่ไม่ใช่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทยอันนำมาสู่ความเคลือบแคลงสงสัยและวิตกกังวลถึงสถานะทางกฎหมายของตนเองว่าจะต้องสูญเสียซึ่งสิทธิที่มีมาแต่กำเนิดของตัวเองเพราะผลของกฎหมาย

ผลจากปัญหาดังกล่าวได้นำมาสู่การตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกาในที่สุด โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีบันทึกของสำนักงานกฤษฎีกา เรื่อง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน เรื่องเสร็จที่ 226/2552 โดยกรมการปกครองได้มีหนังสือถึงคณะกรรมการกฤษฎีกาขอหารือปัญหาข้อกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 มาตรา 12 (1) ได้กำหนดให้บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่มีราษฎรจำนวนหนึ่งเป็นผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและเคยมีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่ถูกถอนสัญชาติไทยโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และภายหลังได้รับการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4)

⁴พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 มาตรา 44 “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด...”

⁵พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2457 มาตรา มาตรา 12 “ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด...”

⁶พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 48 “ผู้ที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตำรวจ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด...”

พ.ศ. 2551⁷ โดยเจตนารมณ์ในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็เพื่อแก้ไขปัญหาของผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยจำนวนมากซึ่งมีบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เนื่องจากบิดามีได้สมรสกับมารดาของผู้เกิดหรือมิได้จดทะเบียนรับรองผู้เกิดนั้นเป็นบุตร ส่งผลให้ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยไม่ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน ซึ่งกรณีดังกล่าวรวมถึงกรณีที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดแต่ถูกถอนสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ด้วย⁸ กรมการปกครองจึงขอหาหรือว่าบุคคลที่ได้ลงรายการสัญชาติไทย ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นผู้เกิดในประเทศไทยก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 มีผลใช้บังคับ และผู้ที่เกิดในประเทศไทยระหว่างวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535 ก่อนวันที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มีผลใช้บังคับ จะถือว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ซึ่งจะทำให้เป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ตามมาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 หรือไม่ อย่างไร โดยขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความตามประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก ผู้เกิดในประเทศไทยและเคยมีสัญชาติไทยโดยการเกิดแต่ถูกถอนสัญชาติไทย โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 กล่าวคือ เป็นผู้เกิดในประเทศไทย ก่อนวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ก่อนที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ ซึ่งมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าวและบิดาที่ขอบด้วยกฎหมายหรือมารดากรณีไม่ปรากฏบิดาที่ขอบด้วยกฎหมายเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวหรือเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตาม

⁷พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 มาตรา 23 บรรดาบุคคลที่เคยมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515 ข้อ 1 และผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พุทธศักราช 2515 ข้อ 2 รวมถึงบุตรของบุคคลดังกล่าว ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับและไม่ได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ถ้าบุคคลผู้นั้นอาศัยอยู่จริงในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันโดยมีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร และเป็นผู้มีความประพฤติดี หรือทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมหรือประเทศไทยให้ได้สัญชาติไทยตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่ผู้ซึ่งรัฐมนตรีมีคำสั่งอันมีผลให้เป็นผู้มีสัญชาติไทยแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

⁸หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 “เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยจำนวนมากซึ่งมีบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เนื่องจากบิดามีได้สมรสกับมารดาของผู้เกิดหรือมิได้จดทะเบียนรับรองผู้เกิดนั้นเป็นบุตร...”

กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดซึ่งถือว่ามีคุณสมบัติที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านตามมาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 หรือไม่

ประเด็นที่สอง ผู้ที่เกิดในประเทศไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด โดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 กล่าวคือ เป็นผู้เกิดในประเทศไทยระหว่างวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535 ก่อนวันที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 จะมีผลใช้บังคับ ซึ่งมีบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว และบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือมารดากรณีไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หรือเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดซึ่งถือว่ามีคุณสมบัติที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านตามมาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 หรือไม่

ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) ได้พิจารณาข้อหาหรือของกรรมการปกครอง แล้วมีความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่ามาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 ได้กำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด คือ (1) ผู้ที่เกิดโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย (2) ผู้ที่เกิดนอกราชอาณาจักรไทยโดยมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ (3) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ดังนั้น การได้สัญชาติไทยของบุคคลจึงต้องเป็นไปตามข้อเท็จจริงในขณะที่ยุคคลนั้นเกิดว่ามีลักษณะตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 หรือไม่ ซึ่งหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวเกิดในราชอาณาจักรไทยในขณะที่พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 มีผลใช้บังคับแล้ว บุคคลดังกล่าวย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามมาตรา 7 (3)

แม้ภายหลังประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 จะได้ถอนสัญชาติไทยของบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยบางประเภท ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 แต่การถอนสัญชาติไทยของบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยบางประเภทดังกล่าว เป็นการถอนสัญชาติไทยโดยผลของกฎหมาย ซึ่งมีได้กระทบต่อข้อเท็จจริงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ประกอบกับถ้อยคำ “โดยการเกิด” ตามกำหนดว่าด้วยสัญชาตินั้นมิได้เป็นถ้อยคำที่มีความหมายพิเศษ หากแต่เป็นถ้อยคำธรรมดาที่ระบุถึงข้อเท็จจริงที่มีผลให้บุคคลได้สัญชาติไทยเท่านั้น ดังนั้นเมื่อมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 กำหนดให้บุคคลผู้เคยมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ถูกถอนสัญชาติไทย ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337

ให้ได้สัญชาติไทยแล้ว กรณีจึงต้องถือว่าบุคคลดังกล่าวได้สัญชาติไทยโดยการเกิด และเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านตามมาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

ประเด็นที่สอง เห็นว่า การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดของบุคคลตามกฎหมายไม่จำเป็นต้องได้เฉพาะแต่ในขณะที่บุคคลเกิดเท่านั้น บุคคลอาจได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยผลของกฎหมายที่ประกาศใช้ในภายหลังก็ได้ ประกอบกับการได้สัญชาติไทยของบุคคลตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 เป็นผลโดยตรงจากข้อเท็จจริงที่ว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย กรณีจึงต้องถือว่าบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและได้สัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ดังกล่าวเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด และมีคุณสมบัติที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านตามมาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457

จากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาฉบับนี้จึงมีผลเท่ากับว่าบรรดาบุคคลที่เคยมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทยในระหว่างที่พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 ใช้บังคับ แต่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และผู้ที่เกิดในประเทศไทยระหว่างวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535 ก่อนวันที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มีผลใช้บังคับที่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด และต่อมาได้รับสัญชาติไทยตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 นั้นเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ซึ่งถึงแม้ว่าในคำวินิจฉัย คณะกรรมการกฤษฎีกาจะได้วินิจฉัยแต่เฉพาะมาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 แต่เนื่องจากคำวินิจฉัยฉบับนี้ได้วินิจฉัยในนิยามของคำว่า “โดยการเกิด” ซึ่งบุคคลอาจได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยผลของกฎหมายที่ประกาศใช้ในภายหลัง โดยพิจารณาถึงข้อเท็จจริงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยหรือไม่เป็นสำคัญ ซึ่งเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยแล้วได้สัญชาติไทยในภายหลัง คำวินิจฉัยฉบับนี้จึงสามารถใช้ตีความคำว่า “มีสัญชาติไทยโดยการเกิด” ในกฎหมายฉบับอื่นได้

พิจารณาคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาฉบับนี้ว่า สามารถนำมาใช้บังคับกับกรณีของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตัวอย่างของชาวเวียดนามอพยพขึ้นหลานที่เกิดในประเทศไทยได้หรือไม่ เพียงใด

เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่าเธอเป็นบุคคลที่เกิดในประเทศไทยระหว่างวันที่ 14 ธันวาคม 2515 ถึงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2535 ก่อนวันที่พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มีผลใช้บังคับ โดยไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด และต่อมาได้รับสัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง

แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 โดยอนุมัติของรัฐมนตรีกว่ากระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2541 และได้รับการแก้ไขรายการสัญชาติให้เป็นไทยเรียบร้อยแล้วนั้น กรณีหากถือตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาฉบับดังกล่าว ต้องถือว่าเธอเป็นบุคคลที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยผลของกฎหมายที่ประกาศใช้ในภายหลัง ซึ่งการได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535⁹ เป็นผลโดยตรงจากข้อเท็จจริงที่ว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย กรณีนี้จึงต้องถือว่าบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยและได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ดังกล่าวเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด และมีคุณสมบัติที่จะได้รับการเลือกตั้ง หรือสมัครเข้ารับราชการตามกฎหมายได้อย่างเต็มภาคภูมิในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยคนหนึ่งที่มีเลขประจำตัวประชาชนติดตราว่าเป็นชาวเวียดนามอพยพที่ได้รับสัญชาติไทยก็ตาม และหากหน่วยงานของรัฐปฏิเสธหรือไม่มั่นใจในอันที่จะนำความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวมาเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติ โดยอ้างว่าข้อเท็จจริงไม่ตรงกับกรณีตามความเห็นฉบับนี้ หน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ก็สามารถส่งเรื่องหรือปัญหากฎหมายดังกล่าวให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นอีกก็ย่อมได้ และเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นทางกฎหมายเป็นประการใดแล้ว โดยปกติให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น¹⁰ในอันที่หน่วยงานของรัฐจะต้องยึดถือและปฏิบัติตาม

และที่สำคัญความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาฉบับดังกล่าว ยังสามารถนำไปใช้อธิบายความเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามข้อเท็จจริงในกรณีของชาวเวียดนามอพยพชั้นบุตร ที่เกิด

⁹พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 7 ทวิ บัญญัติว่า “ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทยถ้า

ในขณะที่เกิด บิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดา หรือมารดาของผู้นั้นเป็น

(1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

(2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ

(3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ในกรณีที่เห็นสมควร รัฐมนตรีจะพิจารณาและสั่งเฉพาะรายให้บุคคลตามวรรคหนึ่ง ได้สัญชาติไทยก็ได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดให้ถือว่า ผู้เกิด ในราชอาณาจักรไทยซึ่งไม่ได้สัญชาติไทยตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่จะมีการสั่งเป็นอย่างอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

¹⁰มติคณะรัฐมนตรี ที่ น. 11310/2482 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2482 เรื่องการขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความในกฎหมาย.

ในราชอาณาจักรไทยในระหว่างที่พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 มีผลใช้บังคับ แต่ต่อมาได้ถูกถอนสัญชาติไทยโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และต่อมาได้รับสัญชาติไทยโดยอนุมติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่อาศัยอำนาจตามมาตรา 7 ทวิวรรคสองของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 อันเป็นการให้สัญชาติไทยในภายหลังการเกิด ซึ่งชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรไทยในระหว่างที่พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 มีผลใช้บังคับนั้น ถือว่าเป็นผู้ได้สัญชาติไทยตามข้อเท็จจริงในขณะที่เกิด ตามแนวทางการให้ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้นเอง จึงเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามความหมายทั่วไป อันสามารถที่จะใช้สิทธิของความเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดได้ตามสิทธิที่พึงมีตามกฎหมาย

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า นโยบายของรัฐสามารถนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงของสิทธิในสัญชาติของชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรและชั้นหลาน โดยในที่สุดได้นำมาสู่การให้สัญชาติไทยทั้งกรณีเฉพาะรายและเป็นการทั่วไป ซึ่งการให้สัญชาติไทยของชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทยในภายหลังนั้น ได้นำมาสู่ความวิตกกังวลและสับสนในสถานะทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิในสัญชาติว่าแท้จริงแล้ว ชาวเวียดนามอพยพขึ้นบุตรและชั้นหลานที่เกิดในประเทศไทยที่ถูกถอนสัญชาติโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 หรือที่ไม่ได้รับสัญชาติไทยโดยผลของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 แล้วต่อมาได้รับสัญชาติไทยไม่ว่าจะเป็นการได้สัญชาติไทยตามมาตรา 7 ทวิวรรคสองของพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 หรือจะเป็นการได้สัญชาติไทยอันเป็นการให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 และรัฐบาลยังจะมีนโยบายให้สัญชาติไทยเป็นการทั่วไปอีกเรื่อย ๆ จนกว่าบุคคลผู้มีสิทธิจะได้รับสัญชาติไทยโดยครบถ้วนนั้น ว่าบุคคลที่ได้สัญชาติไทยในภายหลังนี้ แท้ที่จริงแล้วเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อันจะมีสิทธิตามกฎหมายในการสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครเข้ารับราชการหรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้นำมาสู่การตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกา ผลการวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาทำให้อธิบายได้ว่า ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยภายหลังจากที่พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 บังคับใช้นั้น เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดตามข้อเท็จจริง ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานในการที่หน่วยงานของรัฐจะต้องยึดถือและปฏิบัติไปตามความเห็นดังกล่าว แต่เนื่องจากในปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายการให้สัญชาติไทยทั้งกรณีเป็นการเฉพาะรายและเป็นการทั่วไป โดยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติสัญชาติและให้สัญชาติไทยแก่ผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยอีกเรื่อย ๆ ปัญหาที่จะเกิดตามมาก็คือหากหน่วยงานของรัฐอาจปฏิเสธความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยอ้างว่าเป็นการวินิจฉัยในเฉพาะกรณี

หรือเฉพาะราย ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ข้อสรุปจากการศึกษาแล้วว่า คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยให้ความเห็นเป็นการทั่วไปถึงสิทธิอันเป็นไปตามข้อเท็จจริงของบุคคลว่าเป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยแล้วจึงเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายที่คณะกรรมการกฤษฎีกานำมาปรับเพื่อวินิจฉัยอันได้แก่ มาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ซึ่งถือเป็นตัวอย่างของการปรับใช้ข้อกฎหมายที่มีการบัญญัติถึงคุณสมบัติของบุคคลว่าต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้ากับข้อเท็จจริงเท่านั้น ซึ่งไม่มีความแตกต่างในสาระสำคัญสำหรับกฎหมายฉบับอื่นที่มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันแต่อย่างใด

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากรณีดังกล่าวผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในประการดังต่อไปนี้

ประการแรก เนื่องจากการวินิจฉัยว่าบุคคลใดเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือไม่นั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อสถานภาพทางกฎหมายของบุคคลอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นเมื่อเกิดกรณี ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องวินิจฉัยความเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดของบุคคลแล้ว ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องยึดถือบันทึกของสำนักงานกฤษฎีกา เรื่อง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน เรื่องเสร็จที่ 226/2552 เป็นบรรทัดฐานและแนวทางในการวินิจฉัย เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดโดยข้อเท็จจริงต้องสูญเสียไปซึ่งสิทธิต่าง ๆ ที่กฎหมายรับรอง

ประการที่สอง หากหน่วยงานของรัฐมีปัญหาในการวินิจฉัยว่าบุคคลใดเป็นผู้มีสัญชาติไทย โดยการเกิดหรือไม่ โดยอาจเป็นกรณีที่มีข้อเท็จจริงแตกต่างไปจากบันทึกของสำนักงานกฤษฎีกา เรื่อง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน เรื่องเสร็จที่ 226/2552 และจะต้องใช้ความเชี่ยวชาญในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย หน่วยงานของรัฐต้องขอหารือปัญหาข้อกฎหมายต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทำการพิจารณาและทำบันทึกตอบกลับมายังหน่วยงานก่อน แล้วยึดถือบันทึกของสำนักงานกฤษฎีกาดังกล่าวเพื่อประกอบการวินิจฉัยต่อไป

ประการที่สาม เพื่อเป็นหลักประกันต่อสิทธิในสัญชาติอันเป็นสถานภาพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของผู้ที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดโดยข้อเท็จจริง ที่โดยปกติแล้วจะได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักดินแดน แต่ต้องเสียสิทธิดังกล่าวโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ฝ่ายนิติบัญญัติควรพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกฎหมายที่บัญญัติให้สิทธิแต่เฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเท่านั้น โดยอาจให้คำจำกัดความของคำว่า “มีสัญชาติไทยโดยการเกิด” ให้หมายความรวมถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดโดยข้อเท็จจริงตามหลักดินแดน แต่ถูกถอนสัญชาติโดยผลของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 แล้วกลับมาได้สัญชาติไทยโดยคำสั่งของฝ่ายบริหาร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชุมพร บัจจุสานนท์ . (2546). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล เล่ม 1 สัญชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นพนิติ สุริยะ. (2537). *สิทธิมนุษยชน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2555). *รวมบัญญัติแห่งกฎหมายไทยและเอกสารสำคัญเกี่ยวกับคนต่างด้าวในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- มูลนิธิพัฒนาการคุ้มครองเด็ก . (2552). *คู่มือแก้ไขปัญหสถานະบุคคลตามกฎหมายและการแจ้งเกิดของบุคคลซึ่งเกิดในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ยูเนสโกกรุงเทพ.
- วิภู ชัยฤทธิ์. (2553). *ความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมระหว่างชาวเวียดนาม อพยพกับชาวไทยท้องถิ่นในจังหวัดพัทลุง (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพงษ์ ชูมาก. (2548). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.